

Rezime Izvještaja guvernera - april-maj 2013

Ažurirano: 19.07.2013. godine

U Izvještaju guvernera, za maj mjesec, dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2013. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2013. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u maju 2013. godine realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2013. godinu.

Prema raspoloživim podacima Monstata, BDP-a je u prvom kvartalu 2013. godine u odnosu na isti period prošle godine, ostvario značajan realni rast u iznosu od 4,3%. Ovako visoka stopa rasta, rezultat je pozitivne aktivnosti u gotovo svim privrednim djelatnostima, međutim, ona je isto tako i pod uticajem niske osnove iz prethodne godine. Niska privredna aktivnost u prvom kvartalu 2012. godine, izazvana vremenskim nepogodama, uslovlila je, da statistička evidencija rasta u 2013. godini bude visoka.

Uprkos ovako pozitivnim tendencijama rasta u prvom kvartalu, nije uputno donositi zaključke o tempu oporavka za cijelu godinu, dok se statistički ne obradi, najmanje, bar još drugi kvartal godine.

Cijene su u maju 2013. godine u odnosu na prethodni mjesec zabilježile rast od 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije u maju iznosila 3%.

U prvih pet mjeseci u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 9,1%. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 82,0%, dok je pad proizvodnje od 4,3% ostvaren u sektoru vađenja ruda i kamena i pad od 28,3% u sektoru prerađivačke industrije.

Broj dolazaka turista tokom prvih pet mjeseci 2013. godine povećan je za 7,6% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je broj noćenja veći za 3,8%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, za prvih pet mjeseci 2013. godine u odnosu na isti period prethodne, povećan za 3,4%, dok je prevoz robe smanjen za 0,3%. U željezničkom saobraćaju je u prvom kvartalu ove godine prevoz putnika veći za 19,4%, a prevoz robe za 7,1% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, u prvom kvartalu ove godine u odnosu na isti kvartal prethodne, smanjen je za 4,1%, dok prevoz robe bilježi pad od 10,1%. Šumarstvo je u prvih pet mjeseci 2013. godine ostvarilo rast proizvodnje od 93,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvom kvartalu 2013. godine zabilježilo rast od 33% u odnosu na isti period prethodne godine. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) je, prema podacima Monstata, tokom prvih četiri mjeseca 2013. godini ostvario rast od 8,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u maju je iznosio 174.369, što predstavlja rast od 2,4% na mjesečnom nivou i rast od 5,2% na godišnjem nivou. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u maju 2013. godine iznosio 31,363, što predstavlja pad od 3,9% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 4,1% u odnosu na maj 2012. godine.

Na kraju maja 2013. godine, od 53.490 pravnih lica i preduzetnika, njih 12.516 ili 23,40% je bilo u blokadi. U odnosu na prethodni mjesec, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 0,27%. Ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 439.179.094,38 eura, što predstavlja rast od 1,97% u odnosu na prethodni mjesec. Koncentracija duga na dan 31.05.2013. godine je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika (0,08% ukupno evidentiranih dužnika), učestvovalo sa čak 23,07% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,40% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 47,07% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Shodno novoj Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama* usvojene su nove odluke i to Odluka o kontnom okviru za banke** i Odluka o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore***.

Najznačajnija izmjena uslovljena primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda odnosi se na uvođenje računa za evidentiranje ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive, novih definicija finansijskih instrumenata i reklasifikaciju bilansnih pozicija u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

U skladu sa navedenim izmjenama, izvršena je revizija podataka za period 2009 - 2012. godina.

Bilansna suma na kraju maja je veća za 2,8% u odnosu na stanje koje je dostignuto na kraju prethodne godine. U strukturi aktive agregatnog bilansa banka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti i ostala potraživanja, koji su na kraju maja 2013. godine, u odnosu na decembar veći za 5,8%. Treba napomenuti da je ovakav rast kredita djelimično uslovljen i primjenom međunarodnih računovodstvenih standarda. Učešće nekvalitetnih kredita i ostalih potraživanja (C, D, E) u ukupnim kreditima je, na kraju maja, iznosilo 19,9%. U ročnoj strukturi kredita dominiraju dugoročni krediti sa 66,9%, što je nešto manji udio nego na kraju prethodnog mjeseca (67,0%). U strukturi pasive, dominantno učešće zauzimaju depoziti. Njihovo učešće u pasivi je 68,4% i nije se mijenjalo u odnosu na prethodni mjesec. Depoziti su na kraju maja 2013. godine iznosili 1.974,4 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec su zabilježili rast od 1,2%, dok su se u odnosu na kraj decembra 2012. godine smanjili za 0,3%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite stanovništva odnosilo se 1.162,4 miliona eura ili 58,9%, dok se na depozite privrede odnosilo 509,8 miliona eura ili 25,8%. Ukupan kapital banaka na kraju maja 2013. godine iznosio je 404,6 miliona eura, što je za 115,9 miliona eura (odnosno 40,2%) više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kreditni i ostala potraživanja koji kasne**** su u aprilu iznosili 679,3 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec ostvarili su rast od 19,4%. Nekvalitetni krediti***** i ostala potraživanja su u maju povećani za 2,5% u odnosu na prethodni mjesec, i na kraju mjeseca činili su 19,89% ukupnih kredita i ostalih potraživanja.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u maju 2013. godine je iznosila 10,60%, što predstavlja pad od 0,44 p.p. na mjesečnom nivou, i rast od 1,22 p.p. u odnosu na kraj 2012. godine. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 3,06% u maju 2013. godine i ostvarila je pad od 0,17 p.p. u odnosu na decembar 2012. godine, dok na mjesečnom nivou zabilježila pad od 0,06 p.p.

Ukupan iznos novoodobrenih kredita u bankarskom sektoru, za prvih pet mjeseci 2013. godine je iznosio 284,7 miliona eura.

Na kraju maja 2013. godine obavezna rezerva banaka je iznosila 184,7 miliona eura, što je za 2,4 miliona eura ili 1,3% niže nego u decembru 2012. godine. U odnosu na prethodni mjesec obavezna rezerva je veća za 1,1 milion eura ili 0,6%. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 38,7%, u državnim zapisima 33,9%, a na račun Centralne banke u inostranstvu 27,4%. Tokom maja 2013. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu i nijesu koristile mogućnost da do 50% obavezne rezerve koriste za održavanje likvidnosti.

Bruto premija osiguranja iznosila je 6,3 milion eura na kraju maja 2013. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (85,8%) dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (14,2%).

U maju 2013. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,1 miliona eura kroz 456 transakcija. Ostvareni promet je 3,7 puta manji u odnosu na april 2013. godine, kada je zabilježen značajan rast prometa na mjesečnom nivou usljed trgovine akcijama Prve banke u ukupnoj vrijednosti od 1,1 milion eura. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju maja 2013. godine bila 9.349,76 indeksnih poena, bila je niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 3,5%, dok je indeks investicionih fondova MONEXPIF zabilježio pad od 19,7%. Tržišna kapitalizacija na dan 31.05.2013. godine iznosila je 2,74 milijarde eura.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u maju 2013. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 2,0 miliona eura, dok je u maju 2012. godine ostvaren deficit u iznosu od 15,9 miliona eura. Deficit budžeta, za prvih pet mjeseci 2013. godine, iznosio je 78,6 miliona eura, odnosno 2,2% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 93,9 miliona eura ili 2,7% BDP-a, što je u odnosu na plan za maj manje za 2,6%. Izdaci budžeta iznosili su 95,9 miliona eura ili 2,7% BDP-a, što je 7,8% manje u odnosu na plan za maj 2013. godine, a 6,6% niže u odnosu na ostvarenje izdataka u maju 2012. godine.

Na kraju aprila 2013. godine, javni dug Crne Gore iznosio je 1.764,2 miliona eura ili 50,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 431,7 miliona eura ili 12,3% BDP-a, a na spoljni dug 1.332,5 miliona eura ili 37,9% BDP-a.

U prvom kvartalu 2013. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 18,8% u odnosu na isti period 2012. godine i iznosio je 192,2 miliona eura. Deficit na računu roba u prvom kvartalu 2013. godine iznosio je 258,3 miliona eura ili 13,6% manje nego u 2012. godini, što je rezultat povećanja izvoza roba za 6,3% uz istovremeno smanjenje uvoza za 9%. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-maj 2013. godine iznosio je 112,1 milion eura i za 5,5% je manji nego u istom periodu 2012. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 153,1 milion eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u iznosu od 41 milion eura.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u maju.

U maju su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Tako je održan eksplanatorni skrining za pregovaračko poglavlje 32 – Finansijski nadzor, održan je sastanak sa koordinatorima radnih timova unutra Radne grupe za poglavlje 9 – Finansijske usluge i završene aktivnosti za pripremu bilateralnog analitičkog skrininga, dostavljene su EK transpozicione tabele sa pratećim regulatornim okvirom u skladu sa spiskom navedenih direktiva od strane DG MARKT, 18 prezentacija (4 iz domena nadležnosti CBCG), kao i informacija o razvoju svih segmenata finansijskog sistema u periodu 2007-2012. i upitnik o administrativnim i institucionalnim kapacitetima CBCG, KHOV i ANO, imenovan je predstavnik CBCG u radnoj grupi za pregovaračko poglavlje 29 – Carinska unija.

Nastavljene su aktivnosti u cilju unaprijeđivanja informacionog sistema Centralne banke Crne Gore. Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem web prezentacija i nastupima u medijima. Takođe, Centralna Banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u maju su održani sastanci sa predstavnicima misije MMF-a u Podgorici, ostvareno je učešće na sastanku Konstituce MMF-a u Tbilisi-ju, kao i na Skupu guvernera centralnih banaka Hrvatske, Srbije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore, te predstavnika vodećih poslovnih banaka i ostalog finansijskog sektora u Rovinju.

---

* "Sl. list Crne Gore", br. 22/12, 55/12.

** "Sl. list Crne Gore", br. 55/12.

*** "Sl. list Crne Gore", br. 64/12.

**** Pozicija iskazana bez kamata i vremenskih razgraničenja

***** Pozicija iskazana bez kamata i vremenskih razgraničenja